

Dictionar de termeni

Abdomen

A treia din cele trei secțiuni în care este împărțit corpul insectelor. Este poziționat după torace, conține sistemul reproductiv și majoritatea organelor digestive.

Achene

Fruct uscat care conține o singură sămânță care nu se deschide când este copt. Exemple: castan, păpădie comună.

Arahnide

Grup de nevertebrate caracterizat printr-un corp împărțit în două secțiuni: față și spate. Spre deosebire de insecte, acestea au opt picioare articulate, capul este contopit cu toracele (cu care formează o „bucată unică”) și nu au antene. Exemple: păianjeni, scorpioni, acarieni.

Asteraceae (Compositae)

Familie mare de plante erbacee perene cu inflorescență numită calatidiu. Include aproximativ 20.000 de specii, răspândite în toată lumea. Exemplu: margaretă, mușetel, păpădie, floarea-soarelui.

Avifauna

Totalitatea păsărilor care trăiesc într-o anumită zonă.

Branhii

Organe de respirație tipice mai multor animale acvatice, cum ar fi pești, larve de amfibieni (mormoloci), moluște, etc. De obicei au o structură lamelară: sunt compuse din multe lame subțiri pe ai căror pereți au loc schimburi gazoase cu oxigenul dizolvat în apă.

Bufotoxină

substanță toxică produsă de broaștele râioase ca armă defensivă împotriva prădătorilor. Este produsă de niște glande veninoase foarte mari de pe părțile laterale ale capului: glandele parotoide. Când un bursuc, un dihor, un șarpe sau un alt prădător atacă broasca și o mușcă, membranele mucoase ale gurii sale intră în contact cu această substanță: prădătorul va simți o arsură atât de puternică, încât de atunci, o va evita pentru totdeauna.

Cerințe ecologice

Setul de caracteristici ale unui mediu necesar pentru viața unui animal sau a unei plante pentru a-și finaliza în mod corespunzător ciclul de viață (temperatura, umiditatea, tipul de vegetație, disponibilitatea hranei și prada specifică etc.).

Chironomidae

Grup de insecte mici legate strict de mediile acvatice. Au un corp fragil și subțire și aripi transparente, arată ca țânțarii, dar nu înțepă și sunt complet inofensive. Adulții zboară. Larvele sunt acvatice, albe sau roșii: majoritatea speciilor se hrănesc în principal cu microorganisme vegetale și resturi organice.

Cioc încovoiat

Cioc îndoit în vârful, ca un carlig, și puternic curbat. Exemple: ciocul răpitoarelor.

Ciulin

Planta erbacee perena cu aspect erect. Aparține familiei Asteraceae sau Compositae și este o „rudă” apropiată a anghinarei. Există multe specii, atât sălbatice, cât și cultivate ca legume.

Creșterea plantei

Proces de creștere regulată al unui organism vegetal. Este faza care urmează imediat formării embrionului: din acest moment, planta începe să crească, iar țesuturile și organele încep să se maturizeze. Uneori termenul se referă la creșterea mugurilor și a frunzelor, spre deosebire de fazele de reproducere (înflorire și fructificare).

Crisalidă

Stadiul în metamorfoza fluturului, în care omida se retrage într-un înveliș dur (cocon) unde suferă alte modificări care îl determină să se transforme într-un fluture adult.

Cosmopolitan

Specii de plante sau animale răspândite în toate (sau aproape toate) regiunile lumii, datorită capacității sale de a se adapta la multe condiții de mediu.

Cuticulă

Strat protector care acoperă corpul animalelor nevertebrate. Este produs de epidermă și este de obicei compus din chitină, la fel ca la anelide și la artropode, la care poate atinge o grosime și o textură semnificativă și poate forma un adevărat schelet extern (exoschelet).

Dermaptere

Însecte caracterizate prin corpul alungit și aparat bucal de tip masticator. Aripile anterioare sunt mici, aripile posterioare sunt în schimb mărite. Abdomenul se termină cu o pereche de clești mobili, care arată ca o foarfecă. Exemplu: urechelnița.

Diptere

Insectă caracterizată prin prezența a doar de două aripi, adică o pereche. Exemple: musca, țânțarul, tăunul.

Dimorfism sexual

Combinarea uneia sau mai multor caracteristici care ne permit să identificăm masculul și femela din aceeași specie (culori, formă, dimensiune etc.).

Estivare

Loc, adăpost sau ascunzătoare unde unele animale petrec cele mai fierbinți perioade de vară încetinindu-și activitățile din cauza lipsei de apă, din cauza temperaturilor ridicate. Acesta este cazul unor reptile și amfibieni, care pentru a se proteja de secetă, intră într-o stare de inactivitate asemănătoare hibernării: își petrec perioada dificilă adăpostindu-se în copacii bătrâni căzuți la pământ și în grămezile de lemn.

Exoschelet

Scheletul extern caracteristic unor nevertebrate, în special artropodelor (insecte, păianjeni, crustacee etc.).

Fertilizare

Fuziunea a două celule specializate pentru reproducere: masculul și femela, numite gameti. Cu alte cuvinte, întâlnirea spermei și a ovulului, care creează un individ nou.

Fitofag

Organism care se hrănește cu plante și părțile acestora (frunze, fructe, ramuri, sevă etc.) cauzând deseori daune plantei în sine. Exemplu: *afida*, *păduchii țestoși*.

Fruct compus

Un grup de multe fructe atât de bine legate încât arată ca un singur fruct. Totalitatea fructelor provine dintr-o inflorescență. Comparați o cireșă cu murele: cireșa este un fruct; murul este un fruct compus.

Gândac

Insectă caracterizată printr-un exoschelet dur și puternic și 4 aripi (două perechi): anterioare și posterioare. Cele anterioare sunt dure și solide, au funcția de protecție și acoperă întregul corp; celelalte sunt moi și membranoase și la unele specii sunt atrofiate. Exemple: *buburuză, rădașcă, cărăbuș, scarabeu*.

Gestație

Perioada dintre fertilizare și naștere, timp în care embrionul se dezvoltă în corpul mamei. Cu alte cuvinte, perioada în care mama poartă fătul în uter. Este mai bine cunoscut sub numele de sarcină și durata acestuia variază în funcție de specie. Exemple: la *om* durează 9 luni, la *câini* și *pisici* aproximativ 2 luni, la *girafă* 15 luni și la *leu* aproximativ 3,5 luni. Dar recordul este bătut de *elefant*: aproape 2 ani!

Glande sudoripare

Glande speciale care au funcția de a produce sau de a transporta sudoare. Acestea fac parte din *glandele exocrine* (adică glande cu secreție externă) și se găsesc de obicei în al doilea strat al pielii, numit *derm*.

Habitat

Ansamblu de condiții de mediu în care trăiește o specie de animal sau de plantă.

Hemiptere

Un grup foarte mare de insecte, care include în jur de 70.000 de specii pe toată planeta, dintre care aproximativ 7.000 trăiesc în Europa. Au forme și dimensiuni foarte variate, dar toate sunt caracterizate printr-un aparat bucal puternic, specializat pentru supt lichide din plante și animale, format din piese bucale cu ajutorul cărora perforează țesuturile și absorb lichidele acestora. Exemple: *afida, păduchele țestos, cicadele, ploșnița, scorpionul de apă* etc.

Hibernare

Strategie (proces, abilitate) prin care unele animale petrec iarna ascunși micșorându-și unele funcții vitale (respirație, bătăi ale inimii, temperatura corpului etc.). Dorm profund, astfel încât să reducă la minimum consumul de energie.

Himenopteră

Insectă caracterizată prin patru aripi, adică două perechi. Multe specii trăiesc în societate. Exemplu: *albină*, *bondar*, *viespe*, *furnică*.

Inflorescență

Grup de flori dispuse astfel încât să arate ca una singură. Există multe tipuri de inflorescențe: calatidiu, umbela, racem (inflorescență în formă de ciorchine), spic etc.

Izopode

Un grup de numeroase crustacee care include multe specii terestre, marine și de apă dulce. De obicei, au sexe distincte și dimorfism sexual: masculul și femela sunt extrem de diferiți. Corpul este plat și protejat de un înveliș extern care arată ca o serie lungă de plăci subțiri și articulate. Majoritatea speciilor au șapte perechi de picioare. Exemplu: *păduchele de lemn*.

Lepidopteră

Insectă caracterizată prin patru aripi (adică două perechi) acoperite cu solzi mici de multe culori. Lepidopterele au un aparat bucal tipic, echipat cu o trompă în formă de spirală, folosită pentru a aspira nectarul florilor. Exemplu: *fluturii*.

Ligulă (insecte)

O parte a buzei inferioare a unor insecte. Caracteristică mai ales la albine, este un fel de proboscis (trompă) pe care albina îl introduce în caliciul florii și îl folosește pentru a aspira și suge nectarul.

Livrea

Amestec și combinație de culori care caracterizează în principal penajul sau părul multor animale. Se poate schimba în funcție de anotimp sau alte perioade ale vieții. Exemple: *livrea de iarnă*, *livrea de vară*, *livrea nupțială* etc.

Infruttescenza

Insieme di numerosi frutti associati tra loro così bene che sembra un unico frutto. L'insieme dei frutti deriva da un'infiorescenza. Confronta una *ciliegia* con una *mora*: la *ciliegia* è un frutto; la *mora* un'infruttescenza.

Marcaje asemănătoare ochilor

Pete rotunjite pe aripile multor fluturi și molii. Acestea se datorează combinației de culori contrastante și servesc drept armă defensivă împotriva prădătorilor.

Metamorfoză

Seria schimbărilor de formă și structură prin care multe animale își completează stadiul de larvă și se transformă în adulți. Exemplu: de la *omidă* la *fluture*, de la *mormoloc* la *broască*.

Mimetism defensiv

Strategia unor animale și plante, care în scopuri defensive imită perfect culorile, formele, comportamentul și aspectul atât al mediului, cât și al altor specii similare sau diferite. Cele două tipuri principale de mimetism sunt:

- Mimetism **criptic** (Crypsis): animalul ia **forme, culori și comportamente** pentru a se face complet asemănător cu mediul în care trăiește. Exemple: *cameleon*, *insecta băț*, *insecta frunză*.

- **Mimetism batesian** (datorat omului de știință **Henry W. Bates** care l-a descris prima dată): o specie inofensivă imită formele și culorile speciilor de prădători, toxice sau periculoase. Acesta este cazul **sirfidelor**, care imită perfect forma, designul și culorile albinelor și ale viespiilor, astfel încât prădătorii să le confunde și să le creadă periculoase. Cu toate acestea, în ciuda aspectului lor strălucitor, nu au ac și nici o altă armă defensivă.

Mucoasă

Membrană care funcționează ca o căptușeală interioară pentru unele organe care comunică cu exteriorul, menținută constant umedă de secreția (mucusul) glandelor specifice. Exemple: *mucoase ale nasului, gurii, intestinului etc.*

Mulcire

Practică folosită de grădinari pentru prevenirea și combaterea buruienilor fără a fi nevoie să se folosească erbicide (foarte dăunătoare sănătății) și pentru a proteja rădăcinile de îngheț și secetă. Pământul din jurul răsadurilor este acoperit cu materiale naturale (frunze, paie, compost etc.): în acest fel, buruienile nu vor avea suficientă lumină și spațiu pentru a crește.

Nativ

Specii de animale sau plante originare din zona și țara în care se află.

Năpârlire

Schimbarea periodică a pielii, a penelor sau a altor tipuri de epidermă care are loc la unele animale, cum ar fi *reptilele, păsările, amfibienii, insectele, crustaceii, păianjenii etc.* Năpârlirea este foarte importantă la insecte. Cuticula insectelor este constituită în principal din chitină, este foarte dură și nu se extinde, astfel nu permite creșterea insectelor. Pentru a se dezvolta, insecta trebuie, prin urmare, să-și schimbe cuticula. Insecta trece doar printr-un număr definit de năpârliri, variind în funcție de specie. La fiecare dintre ele insecta crește și devine mai mare, până ajunge la dimensiunea finală a adultului.

Neuroptera

Insecte caracterizate printr-un corp alungit, antene destul de lungi, aparat bucal de tip masticator și 4 aripi membranate și transparente (2 perechi) care au multe nervuri, încât par a fi lucrate de un bun meșter. Numele lor provine de la această caracteristică. Exemple: *crisopa*, *leul furnicilor*.

Nimfă

Etapă de dezvoltare a unor insecte în care organele larvei se restructurează pentru a da naștere insectei adulte.

Ochi compuși

Ochi caracteristici insectelor formați din mii de „ochi mici” (unități de fotorecepție) numite *omatidii*. În timp ce ochii noștri sunt formați dintr-o singură lentilă și sunt în centrul feței, cei ai insectelor sunt pe părțile laterale ale capului. Numărul acestor „ochi mici” diferă, în funcție de specie: la libelule ajunge la aproximativ 25.000. Fiecare „ochi” este conectat la creier printr-un nerv, captează imaginea și o transmite creierului însuși care primește toate imaginile de la „ochii” individuali. După primirea imaginilor individuale de la numeroșii „ochi mici”, creierul insectelor creează o imagine compusă, la fel ca cea a unui mozaic.

Parazit

Organism viu care trăiește pe seama altor organisme, numite gazde, provocându-le leziuni mai mult sau mai puțin grave.

Paseriforme

Grup foarte mare de păsări care include multe specii răspândite în întreaga lume. Exemple: *vrabia*, *măcăleandru*, *pițigoiul mare*, *pițigoiul albastru*.

Perioadă de viață latentă

Perioadă în care o plantă sau un animal își oprește sau își încetinește funcțiile vitale. Exemplu: *ursul* care intră în hibernare, *arborii* care își pierd frunzele.

Plante bulboase

Grup de plante caracterizate prin prezența unui bulb, o tulpină subterană, care prezintă un mugure subteran mare, acoperit cu frunze cărnoase, ca solzii. Exemple: *usturoi*, *ceapă*, *lalea*, *zambilă*.

Polen

Pulbere formată din grăuncioare fertile conținute în unele organe speciale ale florilor. *Este partea masculină a florii* și joacă un rol cheie pentru fecundarea părții feminine. Fecundarea florilor se numește *polenizare*.

Proboscis

Elemente bucale ale lepidopterelor (*fluturi*). Are forma unei spirale înfășurate, un fel de „trompă” care are rolul de a aspira nectarul din floare.

Pui

Pui eclozat (care a ieșit din ou) sau foarte tânăr care încă nu a părăsit cuibul, unde „părinții” au grijă de el și îl hrănesc.

Racem compus

Tip de inflorescență compusă, formată dintr-o axă centrală alungită sau foarte alungită din care se separă multe inflorescențe mici grupate.

Roire

Comportamentul tipic al unor insecte sociale (albine, furnici, termite etc.). Un grup de indivizi (roiul), condus de regina grupului, părăsește comunitatea de origine și se mută într-un alt loc pentru a întemeia o nouă colonie.

Sac vocal

Structură existentă la mai mulți amfibieni Anure, care are funcția de a produce și amplifica cântecul masculilor în perioada de reproducere. De obicei este plasat sub gât sau pe părțile laterale ale capului.

Sevă

Fluid care curge în interiorul plantelor, așa cum sângele curge în corpul uman. Există două tipuri de sevă: cea *brută* și cea *elaborată*.

Spp

Grup de mai multe specii aparținând genului care prece-

de această prescurtare.

Torace

Al doilea dintre cele trei segmente în care este împărțit corpul insectelor. Este plasat între cap și abdomen și este format din trei părți: *protorace*, *mezotorace* și *metatorace*.

Ultrasunet

Vibrații sonore de înaltă frecvență (peste 20.000 hertz) și, prin urmare, nu sunt perceptibile de urechea umană. Auzul nostru este capabil să detecteze doar vibrațiile sonore cuprinse între 20 și 20.000 de hertz. *Câinii* și *pisicile* se descurcă mai bine decât noi, dar *lilieci* și *delfinii* se pot descurca și mai bine, deoarece pot auzi și sunete cu o frecvență mai mare de 20.000 de hertz, mai bine cunoscute sub numele de **ultrasunete**.